

Schulddienstverlening nader bekeken

Aanvullende conclusies en aanbevelingen voor Enschede

Rekenkamercommissie gemeente Enschede
14 november 2016

In aanvulling op de algemene, gezamenlijke conclusies en aanbevelingen van de rekenkamers van Almelo, Borne, Enschede en Hengelo¹ heeft de Enschedese rekenkamercommissie een aantal conclusies en aanbevelingen opgesteld specifiek voor de Enschedese context.

Omvang en bereikbaarheid van de doelgroep

In april 2015 constateerde de Enschedese rekenkamercommissie naar aanleiding van haar onderzoek naar armoedebeleid al dat de omvang van de armoedeproblematiek in Enschede beter in beeld gebracht moet worden. Naar aanleiding van het onderzoek naar schulddienstverlening constateren we wederom dat we niet weten hoeveel mensen gebruik maken van de Stadsbank en dat de niet-gebruikers populatie niet in beeld is. Meer inzicht is noodzakelijk in de omvang van de doelgroep (inwoners met problematische schulden), het deel van deze groep dat gebruik maakt van schulddienstverlening en nog belangrijker het deel van de groep mensen met problematische schulden dat niet in beeld is bij de schulddienstverlening ("onzichtbare problematische schulden"). Zolang deze groep niet in beeld is, is het al helemaal niet haalbaar om deze groep te bereiken voor schulddienstverlening. Een rapport van Panteia presenteert op regelmatige basis een verkenning van huishoudens met problematische of risicovolle schulden² stelt dat de schuldenproblematiek de afgelopen jaren verder is toegenomen. "Deze toename kan in zijn geheel worden toegerekend aan de groep huishoudens met onzichtbare problematische schulden." (p.66). Zorgelijk zijn niet alleen de financiële problemen, maar ook de sociale en maatschappelijke gevolgen die problematische schulden met zich meebrengen.

Aanbeveling 1

De rekenkamercommissie adviseert de omvang van de doelgroep (inwoners met problematische schulden), het deel van deze groep dat niet bekend is bij de schulddienstverlening en de bereikbaarheid van deze groep in kaart te brengen.

Portefeuillehouder en bestuurslidmaatschap van de Stadsbank

In Enschede heeft de spanning tussen de strijdige verantwoordelijkheden van de portefeuillehoudende wethouder die tevens lid is van het bestuur van de Stadsbank, een extra dimensie. Deze extra dimensie komt voort uit het feit dat de portefeuillehouder niet alleen lid is van het Algemeen Bestuur (AB) en Dagelijks Bestuur (DB) van de SON, maar ook *voorzitter* van zowel AB als DB. Hierdoor komen in één bestuurder bijeen: het opdrachtgeverschap (namens de gemeenteraad), het opdrachtnemerschap voor de uitvoering van de schulddienstverlening en het toezicht op de dagelijkse leiding van de Stadsbank. Bovendien bepaalt de regeling dat specifiek de voorzitter van het DB de Stadsbank naar buiten vertegenwoordigt. De Enschedese rekenkamercommissie is van mening dat hier teveel verantwoordelijkheden en rollen bij één persoon samenkomen. De combinatie van deze rollen bij één bestuurder kan bijvoorbeeld problematisch worden wanneer de gemeente haar gemeenschappelijke regelingen actualiseert en het gemeentebestuur (raad en college) naar aanleiding daarvan twijfelt aan de effectiviteit van gezamenlijke uitvoering. Een bestuurslid en zeker de voorzitter van het bestuur kan in dat geval moeilijk de continuïteit van het openbaar lichaam of de gemeenschappelijke regeling ter discussie stellen. De rekenkamercommissie ziet als mogelijke oplossing dat het bestuurslidmaatschap (en het voorzitterschap) wordt neergelegd bij een andere wethouder. Een andere optie is een onafhankelijk voorzitter aanstellen, die in combinatie met de directeur het DB vormt. Het AB is dan de toezichthouder. Wethouders zijn in dit model 'niet-

---

¹ Samenwerkende rekenkamercommissies Almelo, Borne, Enschede, Hengelo, *Schulddienstverlening nader bekeken, Een evaluatie van de schulddienstverlening voor de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Hengelo en Oldenzaal*, 14 november 2016.

² Panteia, *Huishoudens in de rode cijfers, Over schulden van Nederlandse huishoudens en preventiemogelijkheden*, Zoetermeer, 2015

uitvoerende' bestuurders. Buiten deze mogelijkheden kunnen ook andere samenwerkingsvormen verkend worden.

Aanbeveling 2

De rekenkamercommissie adviseert om het voorzitterschap van het SON-bestuur niet neer te leggen bij de portefeuillehouder, maar andere mogelijkheden te verkennen.

Vroeg-signalering, preventie en nazorg

Door vroeg-signalering en preventie van problematische schulden kan voorkómen worden dat problematische schulden ontstaan of oplopen tot een zodanige omvang dat een korte-termijn-oplossing niet meer mogelijk is. Bij vroeg-signalering en preventie valt te denken aan maatregelen als het trainen van hulpverleners in het herkennen van schuldenproblematiek, preventielessen op (middelbare) scholen, het trainen van docenten in het herkennen van schuldenproblemen en samenwerking met werkgevers. De Stadsbank biedt, weliswaar buiten het standaard dienstverleningspakket, preventiemaatregelen aan. De gemeente Enschede neemt deze dienstverlening al enige jaren niet meer af, terwijl effectieve preventie en vroegsignalering voor mensen met problematische schulden kan betekenen dat zij vroegtijdig bij de gemeente in beeld komen, zodat escalatie van problemen kan worden voorkomen (Panteia, 2015, p. 65). Het college stelt bovendien zélf in de Kadernota armoedebeleid, die de gemeenteraad in 2015 vaststelde, dat het hogere doel van beleid niet alleen het bestrijden, maar vooral het voorkomen van armoede is.

Naast vroeg-signalering en preventie benadrukt de rekenkamercommissie het belang van nazorg. Door bezuinigingen is de nazorg in het standaard dienstverleningspakket beperkt tot één contactmoment. Hierdoor kunnen cliënten na een schulddienstverleningstraject eenvoudig terugvallen in de schuldenproblematiek. Het Nibud stelt naar aanleiding van een aankondiging van staatssecretaris Klijnsma om te investeren in betere schuldhulpverlening, dat dergelijke investeringen alleen zinvol zijn als preventie en nazorg meer aandacht krijgen (Nieuwsbericht Nibud, 28 juni 2016).

Aanbeveling 3

De rekenkamercommissie adviseert, naar voorbeeld van de gemeente Oldenzaal, het dienstverleningspakket van de Stadsbank voor Enschedese inwoners uit te breiden met preventie en vroeg-signalering. Ook adviseert de rekenkamercommissie het pakket voor Enschede uit te breiden met een nazorgtraject.